

Ilustrirani Slovenec

Leto IV

Tedenska priloga »Slovenca« (št. 60) z dne 11. III. 1928

Štev. 11

Z naših božjih poti: Čudodelni kip Matere božje na Sv. Višarjač

Kip je preprosto delo iz leta 1560., izrezan baje iz lipovega lesa, obleka Marije in Jezuščka je pa iz srebrne pločevine.

Afganistanski kralj Amanullaš

se mudi že dlje časa v Evropi. Med drugimi mesti je obiskal tudi Berlin. Gorenja slika kaže kraljev obisk v znamenitem nemškem vojaškem muzeju »Zeughause«, kjer je na častnem dvorišču položil v spremstvu preds. Hindenburga vence v spomin padlim vojakom.

Fritjof Nansen

norveški raziskovalec polarnih krajev, zoolog in politik, ki si je pridobil nepozabne zasluge tudi na človekoljubnem polju z organizacijo pomoči za gladujoče na Ruskem l. 1921./22; vodil je tudi povratek nemških in avstrijskih ujetnikov na Ruskem v domovino.

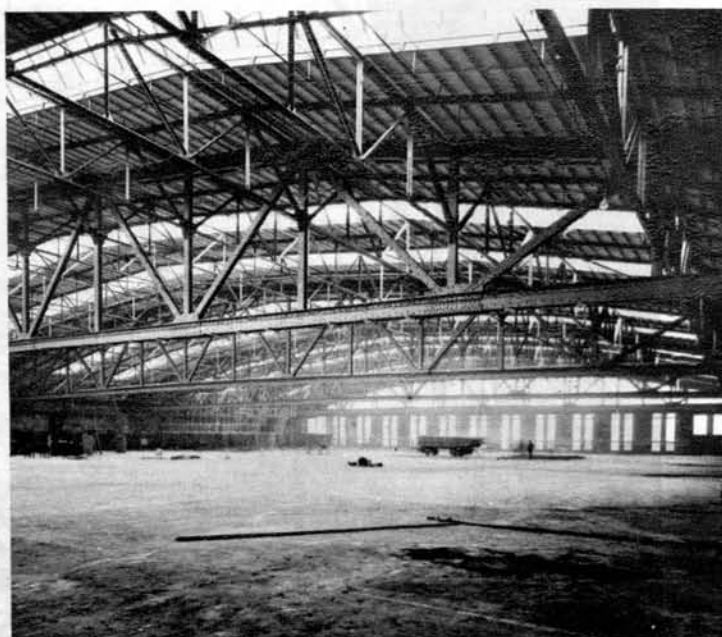
„Moderna“ mladina

Sredi preteklega meseca se je vršil pred berlinsko sodnijo škandalozen proces, ki z žarko lučjo osvetljuje vso pokvarjenost in propalost tiste »gospodske« mladine, za katero se brezvestni starši ne brigajo in jo pustijo, da živi že v zgodnji mladosti po svoji mili volji. Pred sodniki je stal namreč gimnazijec P. Krantz, ki je ustrelil svojega tovariša na ponočevanjih, potem, ko je ta ustrelil tretjega pajdaša iz čedne peteroglave družbe treh dečkov in dveh deklic. Ni najznačilnejše to, da je bil mladi morilec oproščen (v prvi vrsti bi morali zapreti seveda njegove starše), temveč mu je publika, očitvidno do dna propala, prirejala še ves čas manifestacije, vse evropsko časopisje (del slovenskega seveda v tej družbi ni smel manjkati) je pa posvečalo umazanostim, ki jih je odkrival ta proces, cele strani in je slikalo obtožence kot nekake mučenike in morilca Krantza kot pesnika... Slika nam kaže Krantza (X) ob priliki prepeljave iz bolnice pred sodišče.

Karambol avtomobila tip Fiat 503

z električno železnico, ki se je izvršil pred kratkim na Dunaju. Na mestu so ostale mrtve 3 osebe, voz je pa ostal popolnoma razbit.

Moderen „šlev“

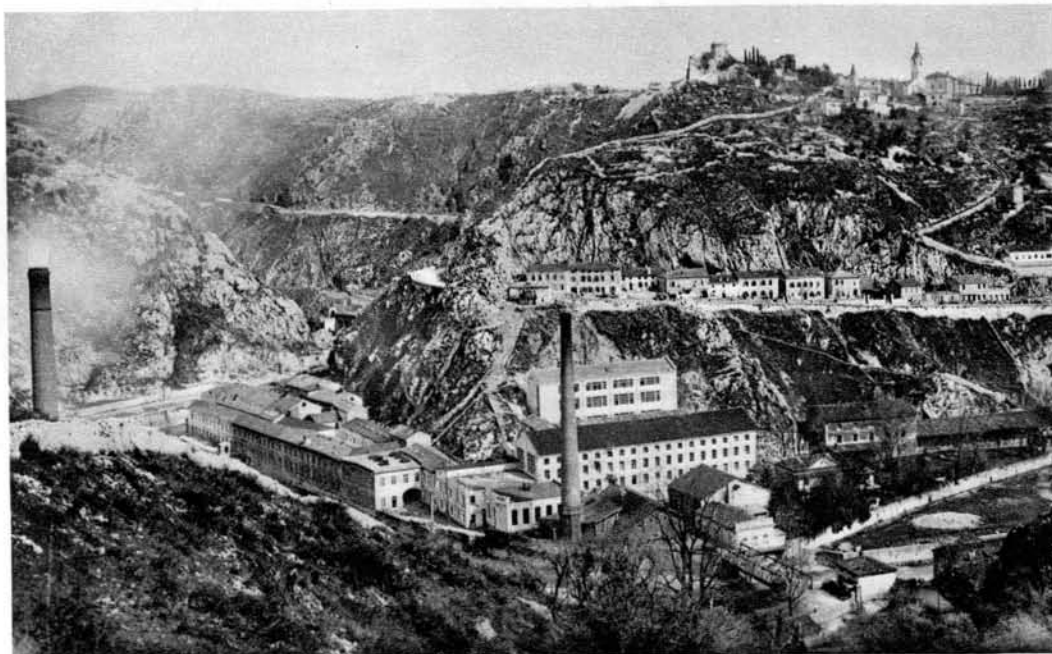
V Berlinu bo v kratkem dovršena ogromna železna lopa za avtomobile, ki bo največja te vrste v Evropi.

Naša nova vlada

Dne 25. preteklega meseca je bila po dolgotrajnih pogajanjih sestavljena nova vlada, sestojeca iz NRS, Davidovičeve DS, muslimanov in SLS. Na sliki vidimo novo vlado tik po zaprisegi v ministrskem predsedstvu, in sicer so od leve na desno: dr. D. Popović (zdravstvo, rad.), gen. Hadžić (vojna, izven str.), dr. I. Šumenković (izenač. zakonov, dem.), dr. B. Marković (finance, rad.), dr. A. Stanković (kmetijstvo, rad.), dr. Anton Korošec (notranje, SLS), V. Vukičević (sedeči, predsedstvo, rad.), P. Marković (javna dela, dem.), V. Kocić (pošta, rad.), M. Vujičić (pravosodje, rad.), M. Grol (prosveta, dem.), dr. M. Spaho (trgovina, muslim.), dr. V. Andrić (agr. ref., rad.), general Sv. Milosavljević (promet, rad.), M. Simonović (vere, rad.), Č. Radović (soc. pol., rad.) in dr. A. Miović (gozdarstvo, dem.).

Pogled na Tersat pri Sušaku

Tersat je tudi nam Slovincem jako znana in priljubljena božja pot. Od mostu, ki veže Sušak z Reko in tvori sedanjo državno mejo med Jugoslavijo in Italijo, vodi 421 stopnic na višino, kjer stoji cerkev. Že s poti je čudovit razgled na Kvarnerski zaliv. Legenda pripoveduje, da je stala tu od 1291—1294 sveta hišica iz Loreta, in v 15. stoletju so sezidali potem na istem mestu sedanjo mogočno cerkev, ki ima v velikem oltarju sliko Matere božje. V bližini (na sliki na levo od cerkve) stoji tersatski grad, nekoč last Frankopanov. Pred mrtvaško kapelo stoji steber, ki ga je nekoč postavila Italija Napoleonu na bojišču pri Marengu. — Pod Tersatom je videti na sliki edino tovarno za cigaretni papir v naši državi, ki je znana daleč po svetu in je obhajala nedavno stoletnico svojega obstoja.

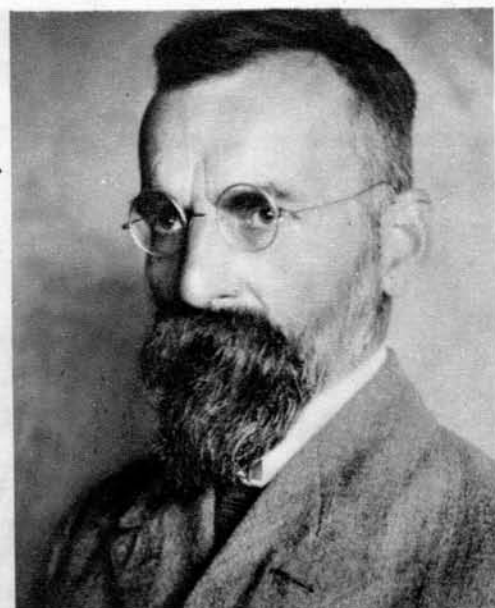
Slike k Slovenskemu biografskemu leksikonu

Tomaž Hren (1560—1630), škof ljubljanski.

Japelj Jurij (1744—1807), cerkveni pisatelj in jezikoslovec.

Jama Matija (*1872), slikar.

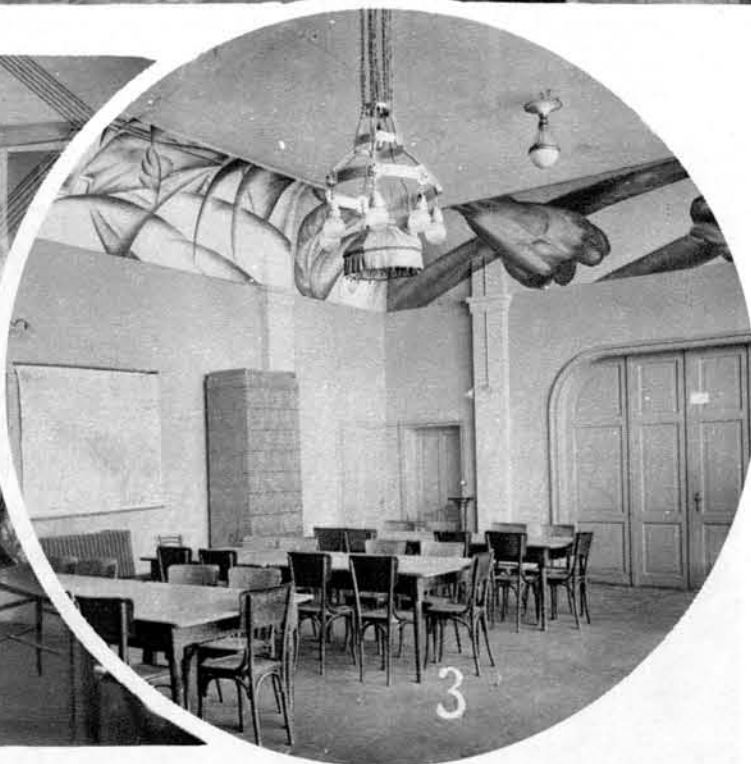
Vesel pojav v našem kulturnem življenju tvorijo številna prosvetna in izobraževalna društva. Redke so danes tiste župnije, kjer se ne stoji poleg cerkve prosvetni dom. Po vojnem času se je sezidalo samo v ljubljanski oblasti 50 lepih domov — 50 žarišč krščanske prosvete! Vse to delo se vrši skoro neopazeno, toda ne brez gotovega smotra. Na čelu tega delovanja stoji Prosvetna zveza. Njen sedež stoji v Akademskem domu na Miklošičevi cesti. Zelo obiskovana sta njena knjižnica in čitalnica, kjer so na razpolago številne revije raznih narodov. Število knjig znaša 7000. Izposojevanje se vrši vsak dan od 9. do 12. ure dopoldne in od 2. do 7. ure zvečer. Poleg krasne dvorane, katera se je nedavno spremenila v čitalnico (slika 5), je tudi Osrednja pisarna, kjer posluje tudi izposlovalnica skioptičnih slik in filmov (slika 1). Je to ena največjih izposojevalnic v naši državi. Društvom

Prosvetna zveza

slovenska beseda, slovenska pesem, slovenska glasba splavala po zračnih valovih v vse evropske države in obiskala vsak večer naše izseljence v Porenju, Pas de Calais, Belgiji in Holandiji. S tem bomo stopili v koncert evropskih kulturnih narodov. — Cilj naše prosvete pa ni le ekstenzivna izobrazba, temveč tudi intenzivna, ne le zunanje znanje, temveč notranje življenje, kar je bistvo vsega našega gibanja. Temu namenu so služili katol. dnevi v l. 1927., ko se je 35.000 poslušalcev odkrivala čiril-metodijska ideja in sodobne socialne dolžnosti v kraljestvu Kristusovem (slika 4 nam kaže katol. dan v Preski 14. avgusta 1927), — Velik napredek se kaže v dramatičnih odsekih prosvetnih društev. Centrala prireja vsakoletno maskerske in režiserske tečaje. Tak tečaj se je vršil letos 6., 7. in 8. jan., kakor kaže slika 5. Z naših odrov je skoraj že izginil »Kmet Herod« in celo podeželski

in učnim zavodom nudi 270 serij s 7500 diapozitivi. Ima 16 lastnih versko poučnih filmov. Letno posodi do 20.000 slik, sama pa priredi nad 400 skioptičnih in filmskih predavanj. Društvom nabaavlja in izposojeva razne skioptične in kino-aparate ter daje vsakovrstne nasvete.

Poleg knjig, listov, slik in filmov se poslužuje naša prosvetna centrala tudi radia. Njen tehnični oddelek skrbi, poleg načrtov za društvene domove in odre, za kino, skioptikon itd. tudi za tehnično stran radia. Osnoval si je malo delavnico, kjer naši elektrotehniki praktično studirajo radio, izvršujejo razne zanimive poizkuse. Ta delavnica je s svojim osebjem na razpolago tudi našim društvom s strokovnimi nasveti in praktično pomočjo. Tu se brezplačno polnijo akumulatorji za aparate naših društev in popravljajo razni bolni aparati. Člani naših društev tudi lahko tu izdelujejo aparate za svojo uporabo. Slika 2 kaže ta oddelek.

Ker se je Prosvetna zveza takoj spočetka zavedala, kako važna iznajdba za prosveto je radio, zato je tudi zaprosila za eksploatacijo radio-oddajne postaje v Domžalah. Tudi ta oddelek se pridno organizira. — V interesu naših

odri segajo že po Shakespearju. Othelo, Hamlet, Sen kresne noči se vprizarjajo dovršeno po naših odrih. Sl. 7 kaže Hamleta na ljudskem odru v Radovljici. Velike izobr. koristi so poučni izleti, katere prireja Prosvetna zveza vsako leto. V lepem spominu je ostal poučni izlet v München in Kimsko jezero. Na sliki 8 vidimo nekaj naših izletnikov, zbranih okrog krstnega kamenja na otoku Fraueninsel na Kimskem jezeru, kjer sta bila krščena naša kneza Gorazd in Hotimir. Letos bodo romanja v Lurd, izlet v Pariz, poučno potovanje v Köln in na Westfalsko ter običajno letno romanje na sv. Višarje. O vseh izletih daje informacije osrednja pisarna.

Nekak barometer za prosvetno delovanje je razstava. Slika 9 kaže oddelek razstave, katero je aranžirala Prosvetna zveza ob priliki gledališke razstave na veleseljmu. Letos se bodo vršile slične razstave po vseh dekanijah, kjer se bodo potom razstav vršile prosvetne tekme, združene s prosvetnim ali katoliškim dnevom. Slika 6 nam kaže prosvetno razstavo v Trbovljah, kjer se je zlasti zadnje čase društveno življenje zelo razvilo. »Prosvetna zveza« bi se še hitreje razvijala, ako bi našla več poštovnih podpornikov, ki bi ji s finančnimi viri omogočili lepo zasnovano kulturno delo med našim ljudstvom.

organizacij in slehernega Slovence pa je, da si čimprej nabavi sprejemni aparat; kajti bliža se čas, ko bo

Holandska

V zadnjih letih se je izselilo večje število naših rudarjev na Holandsko, kjer so zaposleni v premogokopih v okolici Heerlena in Sittarda v Limburški pokrajini. Na prostoru, ki ima 20 km dolžine in 10 km širine je 6 državnih premogokopov in 3, ki so last družbe Oranje-Nassau. Značilno je, da Holandija prvači med vsemi državami glede socialne zakonodaje. Tudi glede stanovanjskih razmer je kar najbolj urejeno, kar je pač zasluga dr. Poels-a, duhovnega voditelja močne »R. K. Werklieden-Verbonda«, ki šteje 150.000 organiziranih delavcev. Slovenski delavci so organizirani v 4 društvih sv. Barbare, med njimi je najbolj agilno v Brunsumu, katero ima

lastno slovensko godbo na pihala, ki je med delavskimi godbami dobila na tekmi drugo darilo. Člani in voditelji slovenskih društev so se zbrali dne 24. julija lanskega leta na katoliškem dnevu v Heerlenu ob priliki, ko jih je obiskal tajnik Prosvetne zveze iz Ljubljane. Ta sestanek nam kaže naša srednja slika. — Je pa Holandska zanimiva dežela, saj leži nekako ena tretjina njene zemlje pod morsk gladino. — Stare šege in običaje so ohranili zlasti ondotni ribiči, ki bivajo na otokih ob Zuidrskem

jezeru (morju). Tako so znani ribiči iz Volendam (slika zgoraj na levi), ki preživijo velik del življenja na svojih jadrnicah. Vsakemu potniku po teh krajih pa ostanejo v spominu mlina naveter (zgornja desna slika). Na stotine in stotine jih vidiš. Toda motil bi se, kdor bi mislil, da ti mlina le meljejo žito. Večina teh naprav služi namreč v to, da dvigajo vodo iz nižje ležečih kanalov v višje ležeče. Tudi naselbina »Marken« (spodnja leva slika) je znana po svojih tradicijah. Zelo lepa je notranjost njihovih

nadbse preprostih ribičskih hiš. Vsa oprema kuhinje (spodnja desna slika) je bakrena, namesto peči in štedilnika — bakren kotel. Poo sod pa vlada snaga in red. Ker bo letos v Amsterdamu olimpijada, bomo v eni prihodnjih števil »Slovenca« prinesli slike iz Amsterdama.

V. Z.

Križem Slovenije

Dr. Ivan Zajec

bivši deželni odbornik in novi šef-zdravnik ljubljanskega Okrožnega urada za zavarovanje delavcev.

Grad Prusnik ob Savi med Zagorjem in Trbovljami

v katerem se je nahajala v XVIII. in XIX. stoletju, ko še ni bilo južne železnice ter je na Savi še cvetelo brodarstvo, glavna carinarnica in brodarski urad, razen tega pa tudi hlevi za vole, ki so vlačili splave.

Udeleženke gospodinskega tečaja

ki se je vršil pred kratkim na Blanci ob Savi pod vodstvom ge. učiteljice P. Bergantove.

Kje v Jugoslaviji že ne najdeš Slovenca! Skupina slovenskih godbenikov vojaške godbe v Prizrenu.

Skupina kolesarjev in konjenikov

orlovskega odseka v Dobropoljah s predsednikom J. Goršičem (X) v ozadju.

Drugi slap v Peklu

pri Borovnici pozimi. Pogled na zamrznjeni slap je izredno lep.

Zadnji teden ↪ Druga stadionska loterija!

Žrebanje nepreklicno danes teden: 25. marca.

Po svojih prvovrstnih in bogatih dobitkih prekaša ta loterija vse dosedanje v Sloveniji.

Dne 26. februarja smo objavili sliko prvega dobitka **Vile Stadion** ter skupino manjših dobitkov: **stenske** in **žepne ure**.

Nadaljnji dobitki sestojijo iz:

10 šivalnih strojev (glej spodnjo sliko) svetovno znane tordke »Pfaff« in

20 prvovrstnih koles (glej levo sliko) tordke »Puch«.

Ne zamudi sreče! Vsaka srečka stane le 10 Din in se dobe v oseh ljubljanskih trafikah ali jih pa naroči pri akcijskem odboru za stadionsko loterijo (Ljubljana, Ljudski dom).

Slovenski narod gradi spomenik svoje kulture!

Dobiček II. stadionske loterije je namenjen gradnji stadiona. Slovenci bomo lahko ponosni na to, da bomo imeli med vsemi sosednjimi državami prvi svoj stadion. — Ni daleč čas, ko bomo imeli priliko pozdraviti v Ljubljani zastopnike telovadnih in sportnih organizacij vse Evrope in s ponosom jih popeljati na stadion.

Pomen stadiona:

Dajte mladini solnca, zraka, vode — in odvrnili jih boste od alkohola in razbrzdanega življenja, ohranili jih boste zdrave duševno in telesno.

To je namen stadiona.

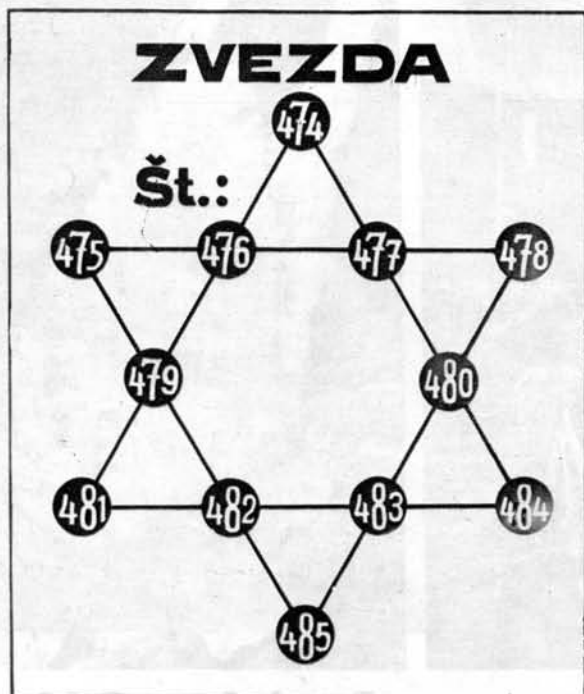

Premenjaj števila v zvezdi tako, da znaša vsota 4 števil v vsaki vrsti letnico našega osvobojenja (1918).

1. nagrada: Erjavec, SLOVENCİ (vezano);
2. nagrada: ZEMLJEPISNI ATLAS kraljevine SHS.

Rešitev uganke štev. 11 se glasi: **Vsakdo si sam kuje svojo srečo.**

Pravilnih rešitev je prispelo 148; izžrebana pa sta bila: za prvo nagrado Franjo Čiček, učitelj v Slivnici pri Mariboru, in za drugo nagrado Franc Bohanec, bogoslovec v Mariboru.

Knjigovoznica K. T. D.
nudi po izredno nizkih cenah
SALDA KONTE — STRACE — JOURNALE
MAPE — ŠOLSKE ZVEZKE — ODJEMALNE
KNJIŽICE — RISALNE BLOKE itd.
Ljubljana, Kopitarjeva ulica štev. 6